משחקי טקסט ומשימות – גרסת נייר

כסליו–חנוכה • חט״ב – רגיל • חוברת תלמיד

בחוברת: בלש הטקסט • צופן סודי • דרכון תחנות • מיון וציר זמן • נחשו ובדקו • יוצא דופן • משחקי סיום

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

חלק א׳ – 🕵️‍♀️🔍 הפתק על לוח המודעות

התיק: מי כתב את הפתק בלי החתימה? קראו את הטקסט, ענו על שאלות הרמזים, וסמנו ✖ על כל חשוד/ה שנשלל/ה.

הטקסט

בשבוע חנוכה התנדבו ארבעה תלמידים מכיתה ח׳ במרכז הקהילתי של השכונה. כל אחד ואחת קיבלו ערב אחד לארגן. אורי ארגן את הערב השלישי: הוא חילק סופגניות לכל ילדי השכונה. ליה ויונתן ארגנו יחד את הערב השביעי, אבל כל אחד בחדר אחר: יונתן ניהל באולם תחרות סביבונים לילדי הגן, וליה בישלה במטבח עם הדיירים המבוגרים מהבניין הסמוך. מאיה ארגנה את הערב האחרון, וסיימה אותו בשירה משותפת. למחרת נמצא על לוח המודעות פתק בלי חתימה: "בחוץ היה הלילה החשוך ביותר של החודש – אפילו הירח כמעט לא נראה. אבל בפנים דלקו שבעה נרות ושמש. לא היו לנו סופגניות. גיררנו תפוחי אדמה, ומישהי בת תשעים לימדה אותי סוד: קצת בצל בבלילה. תודה שנתתם לי להיות חלק מהאור שלכם."

	החשוד/ה	תיאור	נשלל/ה? ✖
🍩	אורי	ארגן את הערב השלישי	☐
🫓	ליה	התנדבה בערב השביעי	☐
🎲	יונתן	התנדב בערב השביעי	☐
🎶	מאיה	ארגנה את הערב האחרון	☐

1. כמה נרות דלקו בערב שבו נכתב הפתק, ומה זה מלמד?

א) שמונה – זה הערב האחרון ב) שלושה – זה הערב השלישי

ג) שבעה ושמש – זה הערב השביעי ד) ארבעה – זה אמצע החג

2. מה אפשר להסיק מהמשפט "גיררנו תפוחי אדמה"?

א) כותב הפתק קנה לביבות מוכנות ב) כותב הפתק היה במטבח והכין לביבות

ג) כותב הפתק שיחק בסביבון באולם ד) כותב הפתק חילק סופגניות

3. למה הלילה היה "החשוך ביותר של החודש"?

א) כי ירד גשם כבד ב) כי החשמל כבה בשכונה ג) כי זה היה ערב חג

ד) כי סמוך לראש חודש הירח כמעט אינו נראה

האשם/ה הוא/היא: _____ . הוכחה מהטקסט: _____

צופן השורשים של חנוכה

הקטע

המילה "חנוכה" באה מהשורש ח־נ־כ, ופירושה התחלה חדשה – כמו "חנוכת בית". לפי המסורת, אחרי שבית המקדש נוקה, חנכו אותו מחדש והדליקו את המנורה. מאותו שורש נולדה גם המילה "חינוך" – הרי גם חינוך הוא התחלה של דרך. חנוכה חל בחודש כסלו, בלב החורף, כשהלילות ארוכים. הסיפור המוכר מספר על פך שמן קטן שהספיק ליום אחד, ובכל זאת האור דלק שמונה ימים. לכן יש הרואים בחג סמל לתקווה: אור קטן שמתעקש להמשיך. על הסביבון כתובות ארבע אותיות – ראשי תיבות של משפט שלם. ובמטבח? מטגנים בשמן לביבות, סופגניות וספינג׳ – זכר לפך.

#	הצופן	רמז	המילה
1	ש ו ש ר	שלוש אותיות שמהן נבנית משפחת מילים.	_____
2	8 - 10 - 14 - 6 - 11	מה שקורה בבית הספר – ויש לו שורש משותף עם שם החג.	_____
3	מ ק ד ש	המבנה שלפי המסורת נוקה ונחנך מחדש.	_____
4	ו ו ק ת ה	ההרגשה שפך השמן הקטן מסמל בחג.	_____
5	22 - 10 - 2 - 6 - 22	"ראשי ..." – האותיות הראשונות של מילים במשפט.	_____

מפתח: א=1 ב=2 ג=3 ד=4 ה=5 ו=6 ז=7 ח=8 ט=9 י=10 כ=11 ל=12 מ=13 נ=14 ס=15 ע=16 פ=17 צ=18 ק=19 ר=20 ש=21 ת=22

המסר הסודי לפי המורה: _____

חלק ב׳ – 🗺️ דרכון התחנות: 🗺️ מסע בעקבות האור

מסע בחמש תחנות – ממודיעין של הסיפור ועד מטבח קהילתי של היום. פתרו כל תחנה, אספו אות קסם וגלו את מילת היציאה. בכל תחנה – פתרו את המשימה וכתבו את אות הקסם שתקבלו מהמורה.

1. 🏞️ מודיעין – לפי המסורת, מאיזו עיירה יצאה משפחת החשמונאים?

א) צפת ב) מודיעין ג) טבריה ד) אילת

2. 🏛️ בית המקדש – התאימו כל מושג להסבר שלו. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
חנוכת הבית	____	א.	כלי של שמונה קנים ועוד שמש
פך שמן	____	ב.	פתיחה מחודשת וחגיגית של מקום
מנורה	____	ג.	כלי של שבעה קנים במקדש
חנוכייה	____	ד.	כלי קטן ששמר על שמן טהור

3. 🔍 המטבח הקהילתי – התאימו כל מאכל לתיאור שלו. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
ספינג׳	____	א.	מתפוחי אדמה מגוררים, מוכרות מקהילות מזרח אירופה
לביבות	____	ב.	בצק תפוח עם מילוי, כוכבת החג בישראל
סופגנייה	____	ג.	טבעת בצק מטוגנת, מוכרת מקהילות צפון אפריקה

4. 🎲 שולחן הסביבון – מה ההבדל בין סביבון בישראל לסביבון בחוץ לארץ?

א) אין שום הבדל ב) בחוץ לארץ יש חמש אותיות ג) בישראל פ (פה), בחוץ לארץ ש (שם)

ד) בישראל יש רק שלוש אותיות

5. 👥 חג הבנות – מה מציין חג הבנות, לפי המסורת בקהילות צפון אפריקה?

א) כבוד והוקרה לבנות ולנשים בראש חודש טבת ב) את סוף הקציר

ג) את תחילת שנת הלימודים ד) את יום הולדתם של המכבים

תחנה	1	2	3	4	5
אות קסם	☐	☐	☐	☐	☐

🚪 קוד היציאה: _____

⏳🗂️🧩 מיון וסדר: מהסיפור אל המילים

בחנוכה יש סיפור עתיק, מנהגים חדשים ושפה שמסבירה למה. סדרו ומיינו.

סדרו את סיפור חנוכה לפי המסורת. – מספרו לפי הסדר (1 = ראשון):

מספר	האירוע / השלב
( )	השלטון הסלווקי אסר על היהודים לקיים את מנהגיהם
( )	בית המקדש שוחרר, נוקה וטוהר
( )	נמצא פך שמן טהור אחד
( )	חכמים קבעו את חנוכה כחג לדורות
( )	המנורה דלקה שמונה ימים
( )	משפחת החשמונאים יצאה למאבק

מיינו לפי מילת הקישור: סיבה או תוצאה? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	סיבה	תוצאה
כיוון שרוצים לפרסם את הנס	☐	☐
ולכן החג נקרא גם חג האורים	☐	☐
ולכן מדליקים את הנרות ליד החלון	☐	☐
לכן אוכלים מאכלים מטוגנים בשמן	☐	☐
מפני שהשמן הספיק ליום אחד בלבד	☐	☐
בגלל שהלילות בכסלו ארוכים	☐	☐

מסורת עתיקה או מנהג של היום? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	מסורת עתיקה	מנהג של היום
משחק בסביבון	☐	☐
ברכות על הנרות	☐	☐
סופגניות במילויים צבעוניים ומפתיעים	☐	☐
חנוכיית לד בכיתה	☐	☐
חנוכייה ענקית בכיכר העיר	☐	☐
שירת מעוז צור	☐	☐

✂️ בועות מיון לגזירה

- השלטון הסלווקי אסר על היהודים לקיים את מנהגיהם
- משפחת החשמונאים יצאה למאבק
- בית המקדש שוחרר, נוקה וטוהר
- נמצא פך שמן טהור אחד
- המנורה דלקה שמונה ימים
- חכמים קבעו את חנוכה כחג לדורות
- מפני שהשמן הספיק ליום אחד בלבד
- ולכן מדליקים את הנרות ליד החלון
- כיוון שרוצים לפרסם את הנס
- לכן אוכלים מאכלים מטוגנים בשמן
- בגלל שהלילות בכסלו ארוכים
- ולכן החג נקרא גם חג האורים
- ברכות על הנרות
- חנוכייה ענקית בכיכר העיר
- שירת מעוז צור
- חנוכיית לד בכיתה
- משחק בסביבון
- סופגניות במילויים צבעוניים ומפתיעים

חלק ג' – 🔮 נחשו ובדקו: שמונה נרות, שמונה מעשים

קראו כל קטע, הקיפו את הניבוי שלכם – ורק אז המורה תקרא את ההמשך.

קטע 1

המחנכת של כיתה ט' הציעה פרויקט לחנוכה: "שמונה נרות – שמונה מעשים טובים". בכל ערב, נר אחד ומעשה אחד.

1. מה תבחר הכיתה לעשות בערב הראשון?

א) להדליק רק בכיתה ולהיפרד ב) לצאת לדיור המוגן ולהדליק עם הדיירים

ג) לוותר על הפרויקט

מה קרה באמת? _____

קטע 2

בערב השני אמר נועם: "אצלנו בבית לא מדליקים נרות, אנחנו חוגגים אחרת." בכיתה השתרר שקט.

2. איך תגיב הכיתה?

א) יבקשו ממנו לא להשתתף ב) יתעלמו ממה שאמר ג) יזמינו אותו לבחור מעשה טוב בדרכו

מה קרה באמת? _____

קטע 3

בערב השישי ירד גשם זלעפות, והמפגש בחצר בוטל.

3. מה יעשו התלמידים?

א) ידליקו כל אחד בביתו באותה שעה בדיוק ב) יבטלו את הערב

ג) ידחו את הפרויקט לשנה הבאה

מה קרה באמת? _____

קטע 4

בערב השמיני שאלה המחנכת: "איזה נר היה הכי חשוב בחנוכייה?"

4. מה תהיה המסקנה של הכיתה?

א) הנר השמיני, כי הוא האחרון
ב) השמש – כי בלעדיו אף נר לא היה נדלק
ג) הנר הראשון, כי הוא הכי בודד

מה קרה באמת? _____

יוצא דופן – וגם למה

1. מי יוצא הדופן?

א) לביבה ב) סופגנייה ג) ספינג׳ ד) חלה

. למה?

א) היא אינה מאכל מתוק ב) היא אינה מטוגנת בשמן – ולכן אינה זכר לפך השמן
ג) היא אינה מאכל של חג

2. מי יוצא הדופן?

א) חינוך ב) חנוכה ג) חנות ד) חנוכייה

. למה?

א) היא מילה קצרה ב) היא שם עצם ג) השורש שלה שונה, ואין לה קשר להתחלה ולחניכה

3. מי יוצא הדופן?

א) כ״ה בכסלו ב) ראש חודש טבת ג) הערב השמיני ד) ט״ו בשבט

. למה?

א) הוא חל באביב ב) הוא אינו חל בתוך ימי חנוכה ג) אין בו מנהגים מיוחדים

4. מי יוצא הדופן?

א) אומץ ב) תקווה ג) ייאוש ד) התמדה

. למה?

א) הוא מילה ארוכה ב) הוא שם עצם
ג) הוא ההפך מהמסר של פך השמן – לוותר כשנראה שאין סיכוי

5. מי יוצא הדופן?

א) חג הבנות ב) סעודת ראש חודש ג) הדלקת נרות ד) צום

. למה?

א) חנוכה הוא חג של שמחה, ובימיו לא נוהגים לצום ב) הוא מתקיים בבוקר ג) הוא מנהג חדש

חלק ד' – 🏁 משחקי סיום

🏆 טריוויה

1. מדוע, לדעתכם, נבחר דווקא השמש לסמל של מנהיגות?

א) כי הוא הנר הגבוה והחזק ב) כי הוא נותן מאורו לאחרים ואורו לא קטן מכך

ג) כי הוא דולק הכי הרבה זמן ד) כי הוא עשוי משעווה מיוחדת

2. מה ההבדל המרכזי בין „נס גדול היה פה" ל„נס גדול היה שם"?

א) נקודת המבט של המספר ב) מספר הנרות ג) שפת הכתיבה ד) סוג השמן

3. מה הקשר בין חנוכה לחורף?

א) אין שום קשר ב) בחורף אסור להדליק אש ג) החג מוסיף אור בתקופה החשוכה בשנה

ד) בחורף אוכלים רק שמן

4. „הנרות הללו... אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד." מה המסר?

א) נרות יקרים מדי ב) צריך לחסוך בחשמל ג) הנרות נועדו לקריאה

ד) יש דברים שערכם בעצם המבט בהם

5. למה, לדעתכם, נוצרו מאכלים שונים לחנוכה בקהילות שונות?

א) כל קהילה התאימה את המנהג למטבח ולחומרים שלה ב) כי היה אסור לאכול אותו מאכל

ג) כי השמן היה שונה במקדש ד) כי כל קהילה חגגה חג אחר

6. מה משותף לחלומות יוסף ולחנוכה, בעיני המסורת?

א) שניהם מתרחשים במצרים ב) שניהם עוסקים בתקווה שמתגשמת למרות קשיים

ג) שניהם עוסקים במלחמות ד) שניהם נחגגים בקיץ

⚡ נכון / לא נכון

היגד	נכון	לא נכון
המילים חנוכה וחינוך באות מאותו שורש.	☐	☐
בחנוכייה שבעה קנים, כמו במנורת המקדש.	☐	☐
על סביבון שנעשה מחוץ לישראל כתוב ש במקום פ.	☐	☐
לפי המנהג, משתמשים באור נרות החנוכה לקריאה.	☐	☐
חנוכה מתחילה בחודש אחד ומסתיימת בחודש אחר.	☐	☐
חג הבנות נחגג בתחילת חודש כסליו.	☐	☐
מאכלי השמן בחנוכה קשורים לסיפור פך השמן.	☐	☐
השמש מודלק תמיד אחרון.	☐	☐

היגד	נכון	לא נכון
בסוף חנוכה הירח כמעט אינו נראה.	☐	☐
סיפור החנוכה הוא בעיקר סיפור על אוכל.	☐	☐

מחסן מילים

מחסן: לפי • מפני ש • כאשר • כמו כן • ולכן • בעוד ש • אף על פי ש

השלימו

חנוכה חלה בחורף, (1)_____ הלילות ארוכים. (2)_____ הסיפור, פך שמן קטן הספיק לשמונה ימים, (3)_____ אוכלים מאכלי שמן. (4)_____ השמש עומד בנפרד, הוא מדליק את כל השאר. (5)_____ המאכלים שונים בין הקהילות, האור משותף לכולן.

בלש הניסוח

בטקסט 5 שגיאות. הקיפו אותן וכתבו תיקון:

הטקסט

בערב השלישי של חנוכה התאספנו בהבית של סבתא. הדלקנו שלוש נרות ועוד שמש. הסופגניות החם חיכו על השולחן. השמש הגבוהה עמד בצד והאיר את הקיר. בסוף שיחקנו בסביבון עשרה דקות.

קלפי זיכרון – גזרו והתאימו מושג להגדרה

חנוכה	**שמש**	**פרסום הנס**
פך השמן	**מכבים**	**התייוונות**
? חג של שמונה ימים לזכר חנוכת בית המקדש, לפי המסורת.	? הנר שמדליק את שאר הנרות ועומד בנפרד.	? מנהג להציב את החנוכייה במקום שרואים מבחוץ.
? כד קטן של שמן טהור שלפי המסורת הספיק לשמונה ימים.	? משפחת החשמונאים והולכים אחריה, שלפי המסורת שמרו על זהותם.	? אימוץ התרבות היוונית ונטישת מנהגי הבית.

כרטיס יציאה

משהו אחד שלמדתי היום: _____

שאלה שנשארה לי: _____